

Стручни рад

Вера В. Ошмјански¹
Висока школа социјалног рада, Београд

Лидија В. Беко
Универзитет у Београду, Рударско-геолошки факултет

Инијеркултурална комјениција: један од циљева настава енјлеској језика у Србији?

Резиме: Рад ијредсјавља истраживање чији је циљ да уијврди сјавове сјуденатиа и ијрофесора енјлеској језика са универзијетиа у Србији ијрема ијијањима у вези са сјицањем инијеркултуралне комјениције у оквиру настава енјлеској језика. Мерни инсјрументи иј примењени у овом квантијативном истраживању јесу два уијиника, док је за обраду ијодајака коришћена дескриптивна линјисјика, χ^2 ијест (хи-квадрат ијест) и иј-ијест за независне узорке. Резултати ијијврђују хийојезу истраживања да у настави енјлеској ијре-овлађује концептиј искључивој ијодучавања културе анијлофоних земаља, нарочијо код уже сјручне јавности – настава и сјуденатиа са катедри за анијлисијку. С друје сјране, резултати уијују на јенерално ијозијиван ијомак у сјавовима ијрема ијијреди за укључивањем друјих култура, као и сјремности да исијаници уче/ијодучавају енјлески језик кроз сийуације и ијексјове који су у вези са срјском културом. Закључак је да се у оквиру настава енјлеској језика формира добра ијолазна основа за иновације које се ијичу ревидирања сјавова који иду у ијрилој сјицању инијеркултуралне комјениције.

Кључне речи: инијеркултурална комјениција, културе анијлофоних земаља, инијеркултурализам, настава енјлеској језика, сјавови.

¹ vosmjanski@yahoo.com

² У раду се користе делови истраживања спроведеног за потребе докторске дисертације *Концептиј енјлеској језика као lingua franca и њејова ијерцијација у академској заједници у Србији* (Београд, Филолошки факултет Универзитета у Београду).

Copyright © 2018 by the authors, licensee Teacher Education Faculty University of Belgrade, SERBIA.

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original paper is accurately cited.

Увод

Подучавање језика у датим друштвеним и културним околностима добија додатну димензију која се огледа у развијању способности ученика да успешно и на коректан начин комуницирају са припадницима других култура, уз разумевање и прихватање других вредности и понашања. Бајрам (Bugar, 2002) залаже се за развој интеркултуралне компетенције у настави језика и напомиње да је неопходно препознати циљеве попут развијања интеркултуралне компетенције наредо са развојем лингвистичке компетенције; припремања ученика за интеракцију са припадницима других култура; оспособљавања ученика да разумеју и прихвате припаднике других култура као индивидуе са различитим угловима гледања, вредностима и понашањем; помоћи ученицима да схвате да оваква интеракција обогаћује њихово искуство.

Када је у питању Европа, сведоци смо промовисања и реализације постмодернистичких идеја о плурализму, мултикултуралности и вишејезичности које су у супротности са дугоприсутним идејама националне државе, које су доживеле свој врхунац у деветнаестом веку. Данас идеја о политичкој, културној и језичкој унификацији још увек постоји на нивоу земаља чланица Европске уније, с том разликом да она постоји и на паневропском нивоу, као продужена рука монокултуралности (Modiano, 2009). У тренутној језичкој ситуацији огледа се европска посвећеност идеји јединства кроз разноликост и мултикултуралност, те се намеће потреба за прилагођавањем језичке политике и последично циљева наставе језика новим друштвеним и културним условима. Наиме, од великог значаја за мешање и интеракцију култура јесте управо „образовање за интеркултурализам путем језика“ (Bugarski, 2016: 42).

У овом раду бавимо се истраживањем које за циљ има да утврди ставове академске заједнице у Србији према питањима у вези са стицањем интеркултуралне компетенције у оквиру наста-

ве енглеског језика. Наиме, у досадашњој пракси подучавања енглеског језика се показало да доследно поштовање правила стандарда британског или америчког варијетета подразумева и окренутост ка култури изворних говорника, упознавање са њиховим културним обрасцима и обичајима. Имајући у виду да је глобално ширење енглеског језика довело у питање неопходност коришћења стандарда британске/северноамеричке варијанте, намеће се и дискусија о културолошким аспектима раслојавања у контексту потребе за доминацијом културе изворних говорника у педагогији, а у складу са горепомнутим концептима вишејезичности и мултикултуралности. Резултате истраживања сматрамо значајним за будуће одлуке у области локалне језичке политике у складу са препорукама Европске уније, које ће свој израз наћи у самим педагошким активностима на локалном нивоу.

Концептуална разматрања

Појам интеркултуралне компетенције се може најбоље разумети кроз рашчлањивање на компоненте, које су, по Бајраму (Bugar, 2002), знање, вештине и ставови, као и вредности које особа негује као члан одређених друштвених група. Концепт стицања интеркултуралне компетенције превазилази модел стицања комуникативне компетенције који су предложили Канал и Швајн (Canale & Swain, 1983) и који се ослања на стандардизоване норме изворних говорника. Да ли је оправдано у данашњем свету говорити о поштовању норми изворних говорника јесте питање које се поставља након самог прегледа броја говорника. Наиме, Кристал (Crystal, 2013: 154), уз одређене ограде, наводи да је број изворних говорника између четиристо и петсто милиона. Значајан фактор представљају пиџини и креоли који су настали од енглеског језика и који се данас сматрају варијететима. Уколико њих укључимо, број говорника се ближи бројки од петсто ми-

лиона. С друге стране, процене Британског савета из 1997. године, засноване на извештајима о броју полазника курсева, као и анализама тржишта, кажу да енглески језик учи око милијарду људи. Треба имати у виду да овде спадају сви ученици енглеског језика, од почетног до напредног нивоа, те Кристал (Crystal, 2013) предлаже да се за критеријум ипак узме средњи ниво конверзацијске компетенције, што доводи до тога да би се седамсто педесет милиона говорника могло назвати говорницима енглеског којима енглески језик није матерњи. Намеће се закључак да се већина комуникације на енглеском језику одвија између говорника којима енглески није матерњи језик и да је неопходно направити радикалан заокрет у настави енглеског језика ка стицању интеркултуралне компетенције која охрабрује дијалог између припадника различитих култура без фаворизовања културе изворних говорника. Потреба за овим је препозната још пред крај 20. века, те Хајд (Hyde, 1998) наводи да се интеркултурална компетенција развија тако што се ученици енглеског као интернационалног језика упознају са лингвистичким и културним моделима понашања који им омогућавају да ефикасно комуницирају, као што им буди свест о различитости и нуди стратегије како да је превазиђу.

У делу рада који следи представимо тренутну ситуацију у Србији у вези са културолошком димензијом наставе и педагошких материјала на основу квантитативног истраживања које је спроведено међу члановима академске заједнице у Србији.

Методологија истраживања

Циљ и хипотезе. Циљ истраживања је да се утврде ставови студената и наставника енглеског језика са факултета у Србији према питањима стицања интеркултуралне компетенције у оквиру наставе енглеског језика, тј. о заступљености, како културе изворних говорника, тако и других кул-

тура, укључујући српску. Истраживање настоји да потврди следеће хипотезе:

Прва хипотеза је да ће истраживање показати да у настави енглеског језика преовлађује концепт подучавања културе изворних говорника. У овом случају резултати истраживања представљају релевантне податке који би могли да допринесу настојањима да се постепено и систематски ради на промени приоритета ради оспособљавања ученика да компетентно одговоре на потребе савремене међународне комуникације.

Друга хипотеза је да се чланови академске заједнице не противе увођењу елемената, како локалне, тако и других култура у наставу енглеског језика. Спремност наставника да се на својим часовима баве карактеристикама других култура представља основу за постизање интеркултуралне компетенције у оквиру наставе енглеског језика, која је неопходна у контексту данашњег плуралистичког мултикултуралног друштва.

Узорак. Истраживање је спроведено током 2014. године и обухватило је петсто седамдесет осам испитаника, од којих је петсто тридесет један студент и четрдесет седам професора енглеског језика оба пола и различите старости. Испитаници студирају и раде на државним и приватним универзитетима у Београду, Нишу и Новом Саду.

Инструменти. Мерни инструменти примењени у квантитативном истраживању јесу два упитника, један намењен наставницима, а други студентима. Инструменте смо конструисали за потребе испитивања ставова наставника и професора са универзитета у Србији према одређеним аспектима енглеског језика као лингве франке за потребе израде докторске дисертације. Инструменти представљају комбинацију анкете и петостепених скала Ликертовог типа (тзв. сумационих скала).

Напомињемо да је за потребе овог рада узет у обзир први део инструмента са социјално-демографским подацима и питање и тврдње из другог дела инструмента које су релевантне за циљеве и хипотезе овог рада.

Добијени подаци су подвргнути дескриптивној статистици, док је за тестирање разлика између група коришћен χ^2 тест (хи-квадрат тест) и т-тест за независне узорке, у зависности да ли су тестиране разлике група на отвореним и затвореним питањима или на питањима формулисаним у форми Ликертове скале.

Варијабле. Значајну варијаблу за наше истраживање представља студирање/рад студената/наставника на матичном факултету, тј. катедри за англистику на филолошким/филозофским факултетима. Од укупног броја испитаника 26,8% студира/ради на катедри за англистику, док остатак (73,2% испитаника) студира/ради на осталим катедрама наведених универзитета.

Следећа варијабла значајна за анализу резултата истраживања је боравак у иностранству. Испитаници су се прво изјашњавали о путовањима у англофоне земље. Највећи број њих је (15,2%) неколико пута посетио ове земље, 12% испитаника их је посетило само једном, а само 5% путује туристички сваке године. Високи проценат испитаника (64,4%) никада није посетио ниједну земљу у којој је енглески језик матерњи. Када је у питању посета неанглофоним земљама, највећи број испитаника (43,3%) био је у посети неколико пута досад, док око 39% њих иде сваке године туристички, а 8,1% испитаника никада није посетио ниједну од ових земаља.

Значајну варијаблу за истраживање представља и период учења/предавања енглеског јези-

ка. Чак 43,7% од укупног броја испитаних учи енглески између девет и дванаест година, а само 2,1% (једанаест испитаника) до годину дана. Чак 86% испитаника учи енглески језик више од пет година. Код наставника, највећи број испитаника, њих четрнаест (29,8%), предаје енглески језик више од дванаест година, 21,3% испитаника предаје између девет и дванаест година, док само два испитаника имају радно искуство мање од годину дана.

Резултати и дискусија

За потребе нашег истраживања прво су се изјашњавали студенти и наставници о питању упознавања са културом изворних говорника (нпр. Британаца, Американаца, Аустралијанаца...). Студенти су одговарали на питање да ли је кроз учење енглеског језика потребно научити што више о култури изворних говорника, док су се наставници изјашњавали да ли је студенте о томе потребно подучавати у већој мери.

Резултати истраживања показују да се наставници у великом проценту слажу са тврдњом (чак 76,6% испитаника), док јасан став нема 21% наставника. Интересантно је да ниједан наставник није одбацио тврдњу, тј. да се са њом у потпуности не слаже. Као и у погледу поштовања граматичких правила, став наставника је јасан, тј. стандардни варијетет је неприкосновени модел и када је у питању лингвистичка и када је у питању културолошка димензија (Табела 1).

Табела 1. Став наставника према тврдњи да је студенте пожељно више подучавати о култури изворних говорника (нпр. Британаца, Американаца, Аустралијанаца...).

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1.	У потпуности се не слажем				
2.	Донекле се не слажем	1	0,2	2,1	2,1
3.	И слажем се и не слажем	10	1,7	21,3	23,4
4.	Донекле се слажем	21	3,6	44,7	68,1
5.	У потпуности се слажем	15	2,6	31,9	100,0

Табела 2. Став студентата према тврдњи да, док учим енглески језик, иошредно је да научим ишио више о култури изворних говорника (нпр. Британаца, Американаца, Аустралијанаца...).

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1.	У потпуности се не слажем	76	13,1	14,3	14,3
2.	Донекле се не слажем	98	17,0	18,5	32,8
3.	И слажем се и не слажем	152	26,3	28,6	61,4
4.	Донекле се слажем	120	20,8	22,6	84,0
5.	У потпуности се слажем	85	14,7	16,0	100,0

Код студената је ситуација другачија. Највећи број студената нема јасан став о овом питању, тј. нити се слаже нити се не слаже са тврдњом (28,6%). Притом, већи проценат испитаника се донекле слаже (22,6%) у односу на проценат оних који се донекле не слаже (18,5%). У потпуности одбацује тврдњу 14,3% (Табела 2).

Овакви резултати нас упућују на закључак да студенти генерално не инсистирају на познавању културе изворних говорника, што значи да јој не придају превише значаја нити сматрају да то утиче на познавање самог језика.

Међутим, резултати упоређивања ставова наставника и студената са катедри за англистику и наставника и студената са других факултета т-тестом су показали да постоји разлика у ставовима. Англисти се више слажу са тврдњом, тј. у већем проценту заступају такав став у односу на своје колеге са других факултета ($t=4.592$, $p=0.000$, $df=45$, $M=4.44$, $SD=0.64$ код наставника, док је код студената $t=9.307$, $p=0.000$, $df=529$, $M=3.92$, $SD=0.97$). Имајући у виду различите приступе проучавању енглеског језика на матичним и нематичним факултетима, овакви резултати показују да се наша академска заједница – почев од уже стручне заједнице – и даље изјашњава под утицајем дубоко укорењених идеја о енглеском језику и када су у питању културолошки аспекти. Припадници и будући носиоци струке не показују довољно развијену свест да постоји потреба да се стари ставови ревидирају

у складу са савременим лингвистичким процесима. Имајући у виду још један резултат истраживања – тј. податак да т-тест ($t=-4.29$, $p=0.000$, $df=529$) утврђује да се студенти који уче енглески дуже од осам година ($M=3.20$, $SD=1.234$) такође у већем проценту слажу са овом тврдњом од оних који краће уче енглески језик ($M=2.62$, $SD=1.322$) – намеће се још један закључак који представља импликацију малопређашњег. Наиме, не само да у нашој академској заједници не постоји довољно развијена свест о овом питању већ и дужа изложеност оваквом систему подучавања врши утицај на студенте и не оставља пуно простора за критички став и промишљање о неопходности великог уплива културе изворних говорника у подучавање енглеског језика.

Неопходан корак је и испитати ставове чланова академске заједнице према потреби да се у оквиру учења енглеског језика обрађују и карактеристике других култура у којима се енглески језик говори, а није матерњи језик. За потребе нашег истраживања студенти су се изјашњавали да ли имају потребу да се упознају са карактеристикама других култура кроз учење енглеског језика, док су се наставници изјашњавали да ли сматрају да је тако нешто потребно увести у праксу. Резултати истраживања показују да наставници углавном сматрају да је то потребно, имајући у виду да се највећи проценат донекле слаже са тврдњом, скоро 30%, а нешто нижи проценат наставника се у потпуности слаже с

тврдњом, њих 27,7%. Нико од наставника није одбацио ову тврдњу, док 27,7% наставника не износи јасан став, али представља дупло нижи проценат од оних који заступају овај став. Резултати су приказани у Табели 3.

Код студената је дошло до разлике у ставовима по овом питању. Наиме, они се углавном не слажу са овом тврдњом или немају дефинисан став, имајући у виду да се око 42,6% њих не слаже, а скоро 33% нити се слаже нити се не слаже са тврдњом. Мали је број оних који се у потпуности слажу, само четрдесет четири испитаника, што представља 8,3% (Табела 4).

На основу резултата можемо да закључимо да студенти генерално не полажу много на изучавање културе у склопу учења енглеског језика, било да је она култура изворних говорника, као што смо видели у резултатима истраживања у односу на претходно питање, било да се ради о другим културама изворних говорника. За

наше истраживање су релевантнији ставови наставника по овом питању, имајући у виду да су већ подржали подучавање о култури изворних говорника. Њихов став да је потребно упознати студенте и са карактеристикама других култура изворних говорника упућује да постоји помак у прављењу простора и за друге говорнике у оквиру наставе енглеског језика, што може довести до препознавања потребе да се одступи од модела изворног говорника.

При упоређивању ставова испитаника у односу на различите варијабле – као што су учење/рад на филолошким/другим факултетима, дужина учења/предавања енглеског језика и путовање у иностранство – само је у вези са једном варијаблом дошло до значајних разлика по питању овог става. Наиме, анализа ставова је показала да чешћи боравак у неанглофоним земљама ипак иде у корист промене става ($t=-2.075$, $p=0.038$, $df=529$), те се студенти који су

Табела 3. Став наставника према тврдњи да је потребно да се кроз учење енглеског језика студенти упознају са карактеристикама других култура у којима се користе енглески (нпр. Индија, Јапан, Холандија...).

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1.	У потпуности се не слажем				
2.	Донекле се не слажем	7	14,9	14,9	14,9
3.	И слажем се и не слажем	13	27,7	27,7	42,6
4.	Донекле се слажем	14	29,8	29,8	72,3
5.	У потпуности се слажем	13	27,7	27,7	100,0

Табела 4. Став студената према тврдњи да је потребно да се кроз учење енглеског језика упознам са карактеристикама других култура у којима се користе енглески (нпр. Индија, Јапан, Холандија...).

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1.	У потпуности се не слажем	106	18,3	20,0	20,0
2.	Донекле се не слажем	120	20,8	22,6	42,6
3.	И слажем се и не слажем	174	30,1	32,8	75,3
4.	Донекле се слажем	87	15,1	16,4	91,7
5.	У потпуности се слажем	44	7,6	8,3	100,0

имали прилике да путују и бораве у овим земљама у већој мери ($M=2.84$, $SD=1.244$) више слажу са тврдњом да је потребно да се кроз учење енглеског језика што више упознају са карактеристикама других култура у којима се енглески језик говори, али није матерњи. Наравно, њихово слагање са том тврдњом произилази из искуства које су имали у другим земљама, што донекле сугерише одређену дозу изолованости и затворености наше шире академске заједнице услед одсуства могућности за чешћи боравак у иностранству.

Резултати истраживања упућују на позитиван помак у ставовима наставника према упознавању других култура, што умногоме олакшава рад на промени ставова и предрасуда које су у вези са доминацијом културе изворних говорника на часовима енглеског језика. Наиме, савремени токови у педагогији сугеришу заокрет ка стицању интеркултуралне компетенције која подразумева успешну комуникацију и интеракцију са другим културама, а у којој варијетети енглеског језика као средство комуникације међу припадницима различитих култура имају примарну улогу. Интеркултурална компетенција, осим бољег увида у властиту културу говорника, доноси и боље разумевање живота и рада припадника других култура. У том смислу је спремност наставника да се на својим часовима баве карактеристикама других култура изузетно значајна за усвајање овог концепта, који у својој основи проистиче из концепта плуралистичког мултикултуралног друштва. Он, између осталог, не искључује елементе локалне културе која је заступљена у наставном процесу. Стога је за потребе овог истраживања било неопходно истражити став испитаника према учењу/подучавању енглеског језика кроз ситуације и текстове које су у вези са српском културом.

Код наставника резултати истраживања показују да се они генерално слажу са овом тврдњом. Наиме, донекле се слаже скоро 30% ис-

питаника, а у потпуности 19,1%. То представља укупан проценат од скоро 50% наставника који заступа овај став у односу на одређени проценат испитаника који нема јасан став према овом питању (36,2%). Низак је проценат оних који се донекле не слажу (6,4%) или се не слажу у потпуности (8,5%) (Табела 5).

Када је у питању могућност да уче енглески језик кроз ситуације и текстове који су у вези са српском културом, студенти показују отвореност за такав приступ. Наиме, највећи проценат студената се донекле слаже, њих 28,1%, у потпуности прихвата тврдњу 16,6% испитаника, док се 23,4% студената не изјашњава ни за ни против ове могућности (Табела 6).

Имајући у виду да су се до сада у истраживању углавном наставници изјаснили за подучавање културе изворних говорника на својим часовима, овакво изјашњавање испитаника о овој и претходној тврдњи о укључивању других култура као предмет проучавања на часовима енглеског нас упућује на нови закључак. Наиме, у недостатку алтернативе, тј. у недостатку програма који померају фокус са стандарда и културе изворних говорника на говорнике којима енглески језик није матерњи, испитаници се држе понуђених и испробаних програма, што не мора нужно да изражава њихово опредељење за њих. О томе најбоље сведочи податак да већина и наставника и студената има потребу да учи/подучава енглески језик кроз ситуације и текстове који одражавају доминантну локалну, тј. српску културу.

Притом, постоји извесна доза слагања између наставника са катедри за англистику и наставника са других факултета, што око многих питања није био случај. Код студената англиста и њихових колега пак долази до одређене статистички значајне разлике ($t=-4.764$, $p=0.000$, $df=529$) у ставовима која говори да се филолози ($M=2.66$, $SD=1.33$) процентуално мање слажу са овом тврдњом од својих колега ($M=3.28$,

Табела 5. Став наставника према тврдњи да би волели да подучавају енглески језик кроз ситуације и текстове који су у вези са српском културом.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1.	У потпуности се не слажем	4	8,5	8,5	8,5
2.	Донекле се не слажем	3	6,4	6,4	14,9
3.	И слажем се и не слажем	17	36,2	36,2	51,1
4.	Донекле се слажем	14	29,8	29,8	80,9
5.	У потпуности се слажем	9	19,1	19,1	100,0

Табела 6. Став студенаца према тврдњи да би волели да уче енглески језик кроз ситуације и текстове који су у вези са српском културом.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1.	У потпуности се не слажем	86	14,9	16,2	16,2
2.	Донекле се не слажем	84	14,5	15,8	32,0
3.	И слажем се и не слажем	124	21,5	23,4	55,4
4.	Донекле се слажем	149	25,8	28,1	83,4
5.	У потпуности се слажем	88	15,2	16,6	100,0

SD=1.279). Образложење за овај став можемо пронаћи у томе да је студентима англистима релативно тешко да превазиђу утицај, како стандарда енглеског језика, тако и културе и културних модела изворних говорника. Разлог може бити тај што су стандардима енглеског језика, култури и културним моделима изворних говорника више изложени од својих колега са других факултета имајући у виду природу проучавања енглеског језика на матичним катедрама.

У сваком случају, доминантан став испитаника, представника српске академске заједнице, јесте да је пожељно учити/подучавати енглески језик кроз елементе српске културе, што је веома значајно опредељење. Свест о могућем упливу локалног у педагогију енглеског језика води и ка усвајању и афирмацији присуства и других култура и представља значајан корак ка стицању интеркултуралне компетенције у оквиру наставе језика.

Закључак

Најважнији закључак спроведеног истраживања је да код већине испитаника, наставника енглеског језика и студената у оквиру академске заједнице у Србији, преовлађује концепт подучавања културе изворних говорника, што потврђује нашу прву хипотезу. Сами студенти генерално не полажу много на изучавање културе у склопу учења енглеског језика, било да је она култура изворних говорника, било да се ради о културама неизворних говорника. Када је реч о наставницима, резултати истраживања упућују на позитиван помак у ставовима према упознавању других култура, али је незаобилазан податак да и даље у много већем проценту дају приоритет англофоним културама.

Резултати истраживање су скренули пажњу на чињеницу да студенти и професори са катедри за англистику, дакле, представници струке, више инсистирају на концепту про-

учавања културе изворних говорника од својих колега. Осим тога, дужи период изложености оваквом систему је само учврстио ставове испитаника по овом питању. Закључак је да код уско-стручне јавности не постоји довољно развијена свест о значају овог питања у контексту друштвених промена нити се оставља пуно простора за критички став и промишљање о упливу других култура у подучавање енглеског језика ради стицања интеркултурне компетенције.

Значајан закључак је да би испитаници во-лели да уче/подучавају енглески језик кроз ситуације и текстове који су у вези са српском културом, што у одређеној мери указује на добру полазну основу за иновације у оквиру наставног процеса које би за крајњи циљ имале стицање интеркултуралне компетенције.

Резултати истраживања представљају релевантне податке који би могли да допринесу

покретању дискусије о културолошким аспектима наставе енглеског језика, као и потреби за доминацијом англофоних култура у педагогији. У складу са савременим друштвеним процесима који иду у прилог идејама вишејезичности и мултикултуралности, добијени подаци сугеришу да је неопходно постепено и систематски радити на промени приоритета ради оспособљавања ученика да компетентно одговоре на потребе савремене међународне комуникације. Генерално, либералан став испитаника у погледу упознавања са различитим културама у оквиру часова енглеског језика може да представља добру основу да приоритет стицања интеркултуралне компетенције нађе упориште у одлукама локалне језичке политике у складу са препорукама Европске уније, а свој израз у самим педагошким активностима на локалном нивоу.

Литература

- Bugarski, R. (2016). *Jezici u potkrovlju*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Byram, M., Gribkova, B. & Starkey, H. (2002). *Developing the Intercultural dimension in language teaching. A practical introduction for teachers*. Strasbourg: Council of Europe.
- Canale, M. (1983). From communicative competence to communicative language pedagogy. In: Richards, J. C. & Schmid, R. W. (Eds.). *Language and Communication* (2–27). London: Longman.
- Crystal, D. (2013). A global language. In: Seargeant, P. & Swann, J. (Eds.). *English in the world: history, diversity, change* (151–177). London: Routledge.
- Hyde, M. (1998). Intercultural competence in English language education. *Modern English Teacher*. 7 (2), 7–11.
- Modiano, M. (2009). EIL, Native-speakerism and the Failure of European ELT. In: Sharifian, F. (Ed.). *English as an International Language* (190–205). Bristol: Multilingual Matters.
- Ošmjanski, V. (2015). *Koncept engleskog jezika kao lingua franca i njegova percepcija u akademskoj zajednici u Srbiji* (doktorska disertacija). Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu.

Summary

The paper presents our research aimed at determining students' and university level English language teachers' attitudes towards developing intercultural competencies within the framework of English language teaching and learning. Two questionnaires were used as instruments in the quantitative research, while the obtained data were analysed by means of descriptive linguistics, χ^2 test (Chi-squared test) and the Independent Sample t-Test. The results confirm the research hypothesis that the concept of teaching only the culture of Anglophone countries in English language instruction is indeed prevalent among the English language experts – teachers and students at several Departments of English Language and Literature in Serbia. On the other hand, the results are indicative of a generally positive shift in terms of the need for including other cultures, as well as the respondents' readiness to use situations and texts related to Serbian culture in their English classes. Our conclusion is that a good starting point for innovations is developing in the field of English language teaching. These innovations refer to the adoption of attitudes in favour of acquiring intercultural competencies.

Keywords: *intercultural competence, cultures of Anglophone countries, interculturalism, English language teaching, attitudes.*